

N:o 32.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Mars 1884, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om statens inlösande dels af skattefrälseräntor, dels af den kronotionde, som åtföljer patronaträtt i vissa församlingar eller under annan enskild eganderätt innehafves, samt nämnde räntors och tiondes omsättning i penningar.

(I. A.)

Till Utskottets behandling hafva blifvit öfverlemnade två inom Andra Kammaren af Herrar Nils Olsson och Ola Andersson väckta motioner, deruti föreslagits:

af Herr *Nils Olsson* (motion N:o 32): a) att Riksdagen ville till regeringens disposition för år 1885 ställa ett förslagsanslag af 500,000 kronor att, i den mån anbud om försäljning af skattefrälseräntor från vederbörande ränteegare ingår, använda till inlösen åt statsverket af samma räntor; samt b) att Riksdagen ville genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville förståndiga Kammarkollegium att, i den mån skattefrälseräntor till statsverket inköpts, verkställa den skatteförenkling och persedlarnes omsättning, som innefattas i Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 och Kongl. förordningen den 23 Juli 1869; och

af Herr *Ola Andersson* (motion N:o 60): a) att Riksdagen beviljar och ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 280,000 kronor till inlösen af den kronotionde, hvilken åtföljer patronaträtt inom vissa församlingar eller under annan enskild eganderätt innehafves, sedan

Bih. till Riksd. Prot. 1884. 4 Sam. 1 Afd. 24 Häft.

dess värde efter medeltalet af 1872—1881 årens medelmarkegångspris med tillagd forsellönsersättning af 8 öre kubikfoten för råg och korn och 6 öre kubikfoten för hafre blifvit kapitaliseradt efter fem för hundra, och att inlösningspriset sker med det sålunda erhållna kapitalbelopp; samt b) tillika beslutar att, der vederbörande tiondeegare icke åtnöjes med förutnämnda lösningspris, sådant skall bestämmas af tre gode män, af hvilka Kongl. Maj:ts Befallningshafvande å kronans vägnar samt tiondeegaren utse en hvardera och domstolen i orten den tredje; börande i fråga om inlösningsgrunderna Kongl. förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof härvid i tillämpliga delar tjena till efter rättelse; samt c) att den inlösta kronotionden skall till kronan utgöras efter omsättning enligt föreskrifterna i Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 och Kongl. förordningen den 23 Juli 1869.

De slag af ränta och kronotionde, om hvilka i de föreliggande motionerna förmäles, hafva genom köp, byte eller gåfva öfvergått från kronan till enskild mans hand. Ehuru till sin kamerala natur i öfrigt fullt likartade med den kronan behållna räntan och kronotionden, hafva de likväl på grund deraf, att de till enskild man utgöras, icke kunnat underkastas den förenkling och omsättning i penningar, som jemlikt Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 och Kongl. förordningen den 23 Juli 1869 med öfriga grundskatter vidtagits.

Då, efter det fråga uppkommit om afskrifning af grundskatterna, rättvisan syntes fordra, att de hemman, af hvilka ofvannämnda utskylder utgå, lika väl som de skattehemman, hvilkas räntor staten behållit, borde komma i åtnjutande af afskrifning, föreslogs i det af Kammarrådet A. Anderson på nådig befallning afgifna betänkande rörande sättet för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning, att berörde utskylder skulle till staten inlösas samt, efter det de blifvit i penningar omsatta, afskrifvas i samma ordning som öfriga grundskatter. Enahanda stadgande föreslogs af skatteregleringskomitén i dess under den 13 September 1882 afgifna underdåniga betänkande. Kongl. Maj:ts till nästlidet års Riksdag aflåtna proposition angående afskrifning af grundskatterna innefattade visserligen icke förslag jemväl till inlösen och afskrifning af nu ifrågavarande utskylder, men berodde detta, enligt hvad det vid propositionens beslutande af föredragande departementschefen afgifna yttrande utmärker, utslutande derpå, att sättet för berörde inlösen icke ansetts böra göras till föremål för statsmakternas pröfning, innan den hufvudsakliga frågan, eller den om de till staten ingående grundskatternas afskrifning, först blifvit afgjord. Ville man nemligen för nämnde inlösen tillämpa

det af skatteregleringskomitén föreslagna expropriationsförfarande, måste detta ordnas genom en lag, hvilken efter departementschefens förmenande borde stiftas i samma ordning, som för civillags tillkomst vore i grundlagarne bestämd och sålunda tarfvade helt annan förberedande behandling än sjelfva skattefrågan, hvartill komme, att de undersökningar, som måste föregå ifrågavarande utskylders inlösen för att i hvarje fall utröna deras rätta natur till skilnad från andra frälseräntor eller de s. k. frälse-skatte-äntorna, antagligen blefve af den vidlyftighet, att undersökningarne svårligen kunde afslutas under det budgetår, som då vore i fråga.

Jemväl oberoende af frågan om grundskatternas afskrifning anser Utskottet rättvisa och billighet påkalla, att ifrågavarande ränte- och tiondegifvare må genom deras utskylders inlösen till staten och fixering i penningar beredas samma förmåner, som redan kommit öfriga grundskattegifvare till del. Vid sådant förhållande, och då ett beslut om inlösen af ifrågavarande utskylder, hvilken åtgärd kan tänkas såsom för ränte- eller tiondeegaren antingen obligatorisk eller frivillig, lärer böra föregås af en närmare utredning angående de vilkor och föreskrifter, som i ena eller andra fallet kunna varda erforderliga, än som för närvarande kan af Utskottet åstadkommas, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, efter förutgången utredning, vidtaga åtgärder för att ej mindre de räntor å skattefrälsehemman, hvilka genom köp, byte eller gåfva kommit från kronan i enskild persons hand och icke blifvit med jordeganderätten förenade, än äfven den kronotionde, hvilken åtföljer patronaträtt inom vissa församlingar eller under annan enskild eganderätt innehafves, måtte emot full ersättning till ränte- eller tiondeegarne varda af statsverket inlösta samt der- efter omsatta enligt föreskrifterna i Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 och Kongl. förordningen den 23 Juli 1869.

Stockholm den 24 Mars 1884.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.